Akademický bulletin

Akademie věd ČR

Číslo 3 / 19. 3. 1998

O nepublikačním publikování

Nové komunikační prostředky přinášejí i nové způsoby, jak dát světu vědět o výsledcích, ke kterým se vědci propracovali. To, samozřejmě, vzápětí vyvolává nové otázky nebo oživuje jiné, zdánlivě už nějakou dobu zodpovězené. Tak třeba, jak nové výstupy, například v elektronických médiích, autorsky chránit, bibliograficky evidovat (to souvisí s jejich uchováním pro budoucí zájemce), nebo jak se na ně odvolávat. Objevují se ale i otázky o stupeň obecnější a nad jednou z nich zkusme krátce pouvažovat. Totiž, co z věcí, které z ústavů nabízíme světu, má nárok na označení vědecký výstup.

Už jsme si řekli, že neprodukujeme jenom publikace, alespoň bychom neměli, pokud si nechceme sami ochuzovat své vyjadřovací prostředky. Mnozí z nás vytvářejí nové původní počítačové programy, technická zařízení, nebývalé laboratorní přístroje nebo třeba chemikálie a co já vím, co ještě. Čas od času je i v nich, kromě řemeslné zručnosti (ta je ale ve slušné publikaci také), i jakési sdělení o světě a jeho vlastnostech - jen je zakódováno trochu jinou formou. Jak ale poznat, zda tam vůbec je a kolik ho je? Co vlastně dělá z vědcova produktu vědecký výstup? Nepokoušejme se, pokud jsme při zdravém rozumu, na tenhle problém dělat algoritmus a statisticky výkaznické koeficienty. Spíš se zkusme zamyslet nad metodikou přístupu - nad otázkami, které si především musíme položit, abychom mohli nějaký takový nepublikační výstup posoudit.

Jistě, vědecká práce musí být tvůrčí. To je ale umělecké kovářství, programování nových počítačových her a konstrukce nového mixéru také. Aby mělo tvůrčí dílko punc vědeckého výsledku, nestačí, že něco nového tvoří - musí hlavně něco nového vypovídat. O světě a o nás, a ta výpověď se musí týkat objektivně ověřitelných skutečností. Jsem přesvědčen, že takový nový poznatek může být, za vhodných okolností, sdělen světu i ve formě třeba softwaru nebo nového elektronického mikroskopu - může v nich být "zaškatulkován", jak psával pan Hrabal. Je ale otázka, jak jej z technologické materie takového atypického "sdělení" vypreparovat. Jde to, ale při nejlepší vůli tady nestačí statistické indexy. Je prostě třeba, aby hodnotitel do věci poněkud viděl a rozuměl jí a to bývá u typických byrokratů vědy kámen úrazu.

Přiznejme si ale i druhou stranu mince. Je-li v softwarovém nebo technologickém výstupu ono badatelské zrnko, pak zpravidla je možné ho sdělit také formou tradiční publikace vzniklé ve vazbě na původní "technický" výstup. Je to také zatím jediný způsob, jak světu jednoznačně dokázat, že v onom výstupu opravdu něco vědy je. Proto se přimlouvám za to, aby i techničtěji orientovaní vědci neváhali občas něco sepsat - ne pro evidenci ASEP, ale proto, že tak se jejich nová myšlenka nejsnáze dostane do povědomí vědecké komunity.

Je ale také na nás ostatních, abychom udělali svůj krok na půli cesty k porozumění širším sdělovacím možnostem. Nezavírejme oči před nápady, které byly tak šikovné, že stálo za to na ně udělat "hmotný nosič". Ono i to je kritériem pro porozumění naší práci - sice bez koeficientů, ale zato tak trochu z pohledu těch, kteří na nás platí daně a chtěli by vidět, že občas dosáhne věda až k nim - nebo skoro k nim.

RNDr. Milan Mareš, DrSc.,
člen Akademické rady AV ČR

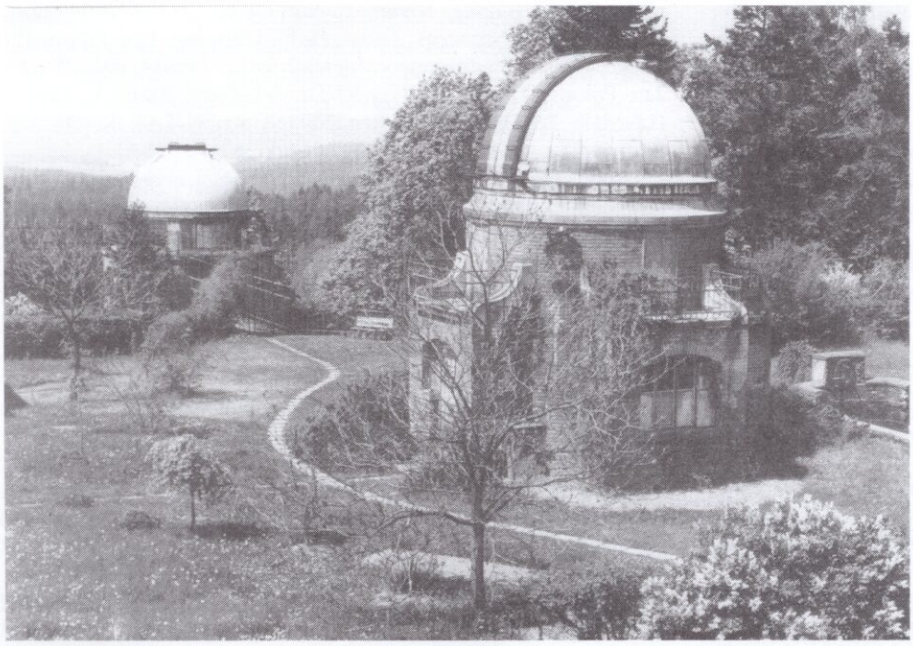

Centrální a Západní kopule observatoře v Ondřejově *Foto Josef Havelka*

Sto let hvězdárny v Ondřejově

Ondřejovská hvězdárna, to je pro mne třpytivá kopule uprostřed noci, pootevřená do nebe, odkud jí přicházejí vzácná poselství, kopule pootevřená pro odvěkou lidskou zvědavost, proměňující se ve zvídavost a nakonec v poznání právě díky oněm nebeským odpovědím.
Ve skutečnosti je ovšem Ondřejovská hvězdárna mnohem víc, než jak mi to připadá. Kdo jiný by o tom mohl lépe hovořit, než ředitel Astronomického ústavu Akademie věd, sídlícího v Ondřejově! Naše otázky budou patřit panu ***docentovi RNDr. Janu Paloušovi, DrSc.***

(pokračování na str. 6-7)

Z Akademické rady

Ze 14. zasedání Akademické rady

Zasedání Akademické rady se konalo 3. března 1998 a řídil je předseda AV ČR prof. R. Zahradník.

Při **informaci o závěrech Předsednictva Akademické rady a o dalších aktuálních otázkách činnosti Akademie věd** (bod II) informoval P. Kratochvíl o výsledcích jednání podvýboru pro vědu Poslanecké sněmovny, kde byl podpořen návrh na zachování vědecké hodnosti DrSc. Další náš návrh, aby AV ČR měla pro doktorské studijní programy postavení veřejné vysoké školy, nebyl přijat. Rovněž nezískal podporu ani návrh formulace AV ČR na překlenutí přechodného období při vědecké přípravě CSc. a Ph.D. Bylo dohodnuto, že předseda AV ČR zašle poslancům Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu dopis, ve kterém opětně uvede požadavky Akademie. V zájmu využití vědeckého potenciálu pro přípravu doktorandů bude do diskuse v rámci AV ČR předložena i úvaha o možnostech vytvořit vlastní školu doktorandských studií.

V. Petrus informoval o jednání pracovní skupiny RVV o struktuře nového zákona o výzkumu a vývoji, které se uskutečnilo dne 26. 2. t.r. Vzhledem k některým na této poradě předneseným názorům mj. doporučil, aby byly maximálně urychleny práce na novele zákona o AV ČR. V této souvislosti informovala L. Petráňová, že podkladový materiál k novele zákona o AV ČR je již připraven a bude o něm jednat Legislativní komise AV ČR dne 12. 3. t.r.

Informaci o státním závěrečném účtu Akademie věd ČR za rok 1997 (bod III) přednesl V. Petrus.

AR vzala na vědomí informaci o státním závěrečném účtu s připomínkami, uložila V. Petrusovi předložit návrh státního závěrečného účtu AV ČR za rok 1997 k vyjádření Dozorčí komisi Akademického sněmu a dále uložila R. Zahradníkovi předložit státní závěrečný účet Ministerstvu financí a s průvodním dopisem Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Návrh smlouvy o zřízení a provozování společného pracoviště s názvem Klinická laboratoř buněčné biologie a kultivace kůže (bod IV) uvedl V. Petrus.

AR vyjádřila souhlas s uzavřením smlouvy o zřízení a provozování společného pracoviště Ústavu molekulární genetiky AV ČR, 3. Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady s názvem Klinická laboratoř buněčné biologie a kultivace kůže.

Návrh složení volební komise pro doplňovací volby do oborových rad Grantové agentury AV ČR (bod VI) uvedl V. Nekvasil tím, že jde o cyklickou obměnu oborových rad GA AV ČR.

AR jmenovala volební komisi GA AV ČR pro rok 1998 ve složení: Ing. V. Nekvasil, CSc., (AR) - předseda, PhDr. D. Heller (PSÚ), doc. Ing. J. Krekule, DrSc., (ÚEB), RNDr. J. Mareš, CSc., (FZÚ), MUDr. I. Pfeifer, CSc., (MZ), Ing. K. Pitterová (KNAV), prof. PhDr. P. Spunar, CSc., (ÚKS), Ing. M. Šolc, DrSc., (ÚACH), RNDr. A. Špičák, CSc., (GFÚ), Ing. P. Tříska, CSc.

Informaci o jednání se zástupci CNRS (Francie) (bod VII), která představují rozšíření vědecké spolupráce, podal V. Herold. V této souvislosti K. Jungwirth informoval o možnosti získat pro PALS statut "Evropské sdružené laboratoře" - LEA.

AR uložila B. Říhové informovat pracoviště o výsledcích jednání a pověřila K. Jungwirtha jednáním o možnosti uzavřít smlouvu mezi AV ČR, CNRS a MPG o začlenění PALSu do programu LEA - Laboratoire Européen Associé.

Návrh složení Českého komitétu astronomického (bod VIII) uvedl K. Jungwirth.

AR vyslovila souhlas s uvolněním těchto členů Českého komitétu astronomického: doc. RNDr. P. Mayera, DrSc., (MFF UK), RNDr. F. Fárníka, CSc., (ASÚ), RNDr. J. Grygara, CSc., (FZÚ), RNDr. L. Sehnala, DrSc., (ASÚ), RNDr. Z. Šímy, CSc., (ASÚ). AR dále jmenovala nové členy Komitétu:: RNDr. P. Heinzela, DrSc., (ASÚ), RNDr. P. Koubského, CSc., (ASÚ), doc. RNDr. J. Palouše, DrSc., (ASÚ), RNDr. M. Šidlichovského, DrSc., (ASÚ), RNDr. Z. Pokorného, CSc., (Hvězdárna Brno).

Návrh složení Českého komitétu pro čistou a užitou fyziku (bod IX) uvedl K. Jungwirth.

AR vyslovila souhlas s uvolněním těchto členů Českého komitétu pro čistou a užitou fyziku: doc. RNDr. V. Čápka, DrSc., (MFF UK), RNDr. M. Milera, DrSc., (ÚRE), prof. RNDr. Ing. J. Pospíšila, DrSc., (PřF UP), doc. Ing. V. Sochora, DrSc., (FJFI ČVUT), Ing. Z. Šroubka, DrSc., (ÚRE). AR dále jmenovala nové členy Komitétu: RNDr. J. Dolejšího, CSc., (MFF UK), Dr. K. Postavu (Institut fyziky VŠB TU, Ostrava), prof. Ing. K. Vokurku, DrSc., (katedra fyziky TU, Liberec), prof. Ing. M. Vrbovou, CSc., (FJFI ČVUT), Ing. K. Žďánského, CSc., (ÚRE).

Návrh na jmenování komisí pro výběr ředitelů pracovišť AV ČR (bod X) uvedl K. Jungwirth.

AR jmenovala komise pro výběr ředitelů pracovišť AV ČR:

Oblast věd o neživé přírodě (I.) :

Geofyzikální ústav AV ČR - předseda: RNDr. Petr Harmanec, DrSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Vladimír Čermák, DrSc., (GFÚ), RNDr. Radan Huth, CSc., (ÚFA), RNDr. Ludmila Kubáčková, DrSc., (PřF UP - Olomouc), prof. Stanislav Mareš, CSc., (PřF UK), RNDr. Vladimír Rudajev, DrSc., (ÚSMH), RNDr. Daniela Řezáčová, CSc., (ÚFA), RNDr. Jan Šílený, CSc., (GFÚ), RNDr. Josef Štekl, CSc., (ÚFA), RNDr. I. Tunyi, CSc., (GFÚ SAV), doc. Jiří Zahradník, CSc., (Katedra geofyziky MFF UK).

Ústav fyziky atmosféry AV ČR - předseda: RNDr. Petr Harmanec, DrSc., (Akademická rada), členové: prof. RNDr. Rudolf Brázdil, DrSc., (PřF MU Brno), RNDr. Vladimír Čermák, DrSc., (GFÚ), RNDr. Radan Huth, CSc., (ÚFA), doc. RNDr. Zdeněk Němeček, DrSc., (MFF UK), Ing. Ivan Obrusník, DrSc., (Český hydrometeorologický ústav, Praha), doc. RNDr. Jan Palouš, DrSc., (ASÚ), RNDr. Vladimír Rudajev, DrSc., (ÚSMH), RNDr. Daniela Řezáčová, CSc., (ÚFA), RNDr. Jan Šílený, CSc., (GFÚ), RNDr. Josef Štekl, CSc., (ÚFA).

Ústav geoniky AV ČR - předseda: RNDr. Pavel Hejda, CSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Pavel Bosák, CSc., (GLÚ), prof. Ing. Jindřich Cigánek, CSc., (VŠB TU, Ostrava), doc. Ing. Petr Konečný, CSc., (ÚGN), prof. RNDr. Jiří Močkoř, DrSc., (Ostravská univerzita), Ing. Zikmund Rakowski, CSc., (ÚGN), RNDr. Vladimír Rudajev, DrSc., (ÚSMH), doc. Ing. Jan Rybář, CSc., (ÚSMH, Praha), prof. Ing. Ivan Trávníček, CSc., (Stavební fakulta VUT, Brno), RNDr. Antonín Vaishar, CSc., (ÚGN).

Ústav jaderné fyziky AV ČR - předseda: Ing. Karel Jungwirth, DrSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Vlastislav Brabec, CSc., (ÚJF), RNDr. Jaroslav Dittrich, CSc., (ÚJF), RNDr. Vladimír Dvořák, DrSc., (FZÚ), doc. Jiří Chýla, CSc., (FZÚ), prof. Ing. Zdeněk Janout, CSc., (Katedra fyziky FJFI ČVUT), prof. Ing. František Klik, CSc., (ÚJV a.s.), Ing. Rostislav Mach, DrSc., (ÚJF), prof. RNDr. Bedřich Sedlák, DrSc., (MFF UK), doc. Ing. Pavel Šunka, CSc., (ÚFP), doc. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., (Nukleární centrum UK).

Ústav radiotechniky a elektroniky AV ČR - předseda: Ing. Karel Jungwirth, DrSc., (Akademická rada), členové: prof. Ing. R. Autrata, DrSc., (ÚPT), Ing. J. Čtyroký, DrSc., (ÚRE), Ing. Ivan Dobiáš, DrSc., (ÚT), Ing. F. Jelínek, CSc., (ÚRE), prof. Ing. Vladimír Kučera, DrSc., (ÚTIA), prof. Ing. Jiří Svačina, CSc., (ÚR VÚT), Ing. F. Šrobár, DrSc., (ÚRE), prof. Ing. J. Uhlíř, CSc., (Fakulta elektrotechnická ČVUT), prof. Ing. F. Vejražka, CSc., (Fakulta elektrotechnická ČVUT), prof. Ing. Š. Višňovský, DrSc., (MFF UK), Ing. Pavel Vlasák, CSc., (ÚH).

Ústav teoretické a aplikované mechaniky AV ČR - předseda: RNDr. Pavel Hejda, CSc., (Akademická rada), členové: Ing. Ivan Dobiáš, DrSc., (ÚT), prof. Ing. Pavel Novák, DrSc., (Kloknerův ústav ČVUT), Ing. Vratislav Kafka, DrSc., (ÚTAM), prof. Ing. Miroš Pirner, DrSc., (ÚTAM), RNDr. Vladimír Rudajev, DrSc., (ÚSMH), Ing. Václav Sklenička, DrSc., (ÚFM), prof. Ing. Břetislav Teplý, CSc., (Ústav stavební mechaniky), prof. Ing. Jaroslav Valenta, DrSc., (Strojní fakulta ČVUT), Ing. Pavel Vlasák, CSc., (ÚH), předseda vědecké rady ÚTAM.

Ústav teorie informace a automatizace AV ČR - předseda: RNDr. Antonín Sochor, DrSc., (Akademická rada), členové: prof. Jiří Anděl, DrSc., (MFF UK), doc. RNDr. Petr Hájek, DrSc., (ÚIVT), doc. Ing. Václav Hlaváč, CSc., (FEL ČVUT), RNDr. Martin Janžura, CSc., (ÚTIA), doc. Radim Jiroušek, DrSc., (Laboratoř inteligentních systémů), prof. Ing. Vladimír Kučera, DrSc., (ÚTIA), prof. Ing. Jan Štecha, CSc., (FEL ČVUT), Ing. Igor Vajda, DrSc., (ÚTIA), prof. Dr. K. Zimmermann, DrSc., (MFF UK).

Oblast věd o živé přírodě a chemických věd (II.):

Hydrobiologický ústav AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové : prof. RNDr. Pavel Blažka, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), doc. RNDr. Zdeněk Brandl, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), Ing. Josef Hejzlar, CSc., (HBÚ), doc. RNDr. Jaroslav Hrbáček, DrSc., (HBÚ), prof. RNDr. Vladimír Kořínek, CSc., (PřF UK, Praha), RNDr. Jiří Lom, DrSc., (PAÚ), RNDr. Vít Našinec, CSc., (ÚMBR), prof. Ing. Pavel Pitter, DrSc., (VŠCHT, Praha), RNDr. Pavel Punčochář, CSc., (VÚ T.G.M., Praha), prof. RNDr. František Sehnal, CSc., (ENTÚ), RNDr. Věra Straškrabová, DrSc., (HBÚ).

Parazitologický ústav AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Petr Bedrník, CSc., (VÚ biofarm. a vet.léčiv, Pohoří-Chotouň), prof. RNDr. Pavel Blažka, CSc., (Biol.fak. JU, Č. Budějovice), RNDr. Zdeněk Brandl, CSc., (Biol.fak. JU, Č. Budějovice), RNDr. František Dusbábek, DrSc., (PAÚ), MVDr. Iva Dyková, DrSc., (PAÚ), RNDr. Milan Gelnar, CSc., (PřF MU, Brno), RNDr. Zdeněk Hubálek, DrSc., (ÚEK, Valtice), RNDr. Jan Kopecký, CSc., (PAÚ), doc. RNDr. Jaroslav Kulda, CSc., (PřF UK, Praha), RNDr. František Moravec, DrSc., (PAÚ), doc. MUDr. Marie Staňková, CSc., (FN Bulovka, Praha), doc. RNDr. Milan Straškraba, DrSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), RNDr. Jan Tachezy, PhD, (PřF UK, Praha), prof. RNDr. Jiří Vávra, DrSc., (PřF UK, Praha).

Ústav experimentální botaniky AV ČR - předseda: doc. RNDr. Milan Bezděk, CSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Jindřich Bříza, CSc., (ÚMBR), RNDr. Jaroslav Doležel, CSc., (ÚEB, Olomouc), RNDr. Miroslav Griga, CSc., (Agritec, s.r.o., Šumperk-Temenice), Ing. Miroslav Kamínek, CSc., (ÚEB), Mgr. Jan Lipavský, CSc., (VÚRV, Praha-Ruzyně), RNDr. Vít Našinec, CSc., (ÚMBR), RNDr. Zdeněk Opatrný, CSc., (PřF UK, Praha), prof. Ing. Stanislav Procházka, DrSc., (MZLU, Brno), prof. RNDr. Daniela Sofrová, CSc., (PřF UK Praha), doc. Ing. Miroslav Strnad, CSc., (Spol. lab. ÚEB a PřF PU Olomouc), RNDr. Jiří Velemínský, DrSc., (ÚEB), doc. RNDr. Boris Vyskot, CSc., (BFÚ), prof. Stanislav Zadražil, DrSc., (PřF UK Praha), RNDr. Eva Zažímalová, CSc., (ÚEB).

Ústav experimentální medicíny AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Blanka Říhová, DrSc., (Akademická rada), členové: prof. MUDr. M. Anděl, CSc., (3. LF UK Praha), prof. MUDr. J. Blahoš, DrSc., (Čs. lék. spol. J.E. Purkyně, Praha), doc. MUDr. M. Bojar, CSc., (2.LF UK Praha), doc. MUDr. J.Čejková, DrSc., (ÚEM), MUDr. K. Filip, CSc., (IKEM Praha), doc. MUDr. P. Hach, CSc., (1. LF UK Praha), Ing. M. Hájek, DrSc., (IKEM Praha), RNDr. A. Chvátal, CSc., (ÚEM), prof. MUDr. P. Klener, DrSc., (1. LF UK Praha), MUDr. M. Peterka, CSc., (ÚEM), prof. MUDr. I. Raška, DrSc., (ÚEM), prof. MUDr. R. Rokyta, DrSc., (3. LF UK Praha), RNDr. J. Spížek, CSc., (MBÚ), prof. MUDr. J. Tichý, DrSc., (1. LF UK Praha).

Ústav makromolekulární chemie AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové: Ing. K. Aim, CSc., (AR), doc. Ing. J. Drahoš, CSc., (ÚCHP), prof. Ing. V. Ducháček, DrSc., (VŠCHT Praha), Ing. J. Kříž, CSc., (ÚMCH), prof. Ing. L. Lapčík, DrSc., (VUT Brno), Ing. J. Michálek, CSc., (ÚMCH), doc. Ing. L. Němec, DrSc., (ÚACH), Ing. V. Otčenášek (Kaučuk a.s. Kralupy n.Vlt.), RNDr. J Pilař, CSc., (ÚMCH), prof. RNDr. K. Procházka, DrSc., (PřF UK Praha), RNDr. F. Rypáček, CSc., (ÚMCH), prof. Ing. J. Šňupárek, DrSc., (Univerzita Pardubice).

Ústav molekulární biologie rostlin AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové: doc. RNDr. Pavel Blažka, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), RNDr. Zdeněk Brandl, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), Ing. Petr Dědič, CSc., (VÚ bramborářský, Havlíčkův Brod), RNDr. Miroslav Gryga, CSc., (Agritec, s.r.o., Šumperk), RNDr. Jaroslav Matoušek, CSc., (ÚMBR), RNDr. Jana Pospíšilová, CSc., (ÚEB), Ing. Jiří Šantrůček, CSc., (ÚMBR), RNDr. Zdeněk Šesták, DrSc., (ÚEB), RNDr. Ivan Šetlík, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), doc. RNDr. Miroslav Šíp, CSc., (ÚMBR), prof. Ing. V. Táborský, CSc., (ČZU Praha), RNDr. Jiří Velemínský, DrSc., (ÚEB), RNDr. Josef Vlasák, CSc., (ÚMBR), doc. RNDr. Boris Vyskot, CSc. (BFÚ), prof. RNDr. Stanislav Zadražil, DrSc., (PřF UK Praha),

Ústav organické chemie a biochemie AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové: RNDr. Miloš Buděšínský, CSc., (ÚOCHB), doc. Ing. Dalimil Dvořák, CSc., (VŠCHT Praha), Ing. Josef Hájíček, CSc., (VÚ pro farmacii a biochemii, Praha), doc. RNDr. Václav Hořejší, DrSc., (ÚMG), RNDr. Alexandr Kasal, DrSc., (ÚOCHB), prof. Ing. Jan Káš, DrSc., (VŠCHT Praha), Ing. Tomáš Macek, CSc., (ÚOCHB), doc. Ing. Vladimír Mareček, DrSc., (ÚFCH JH), Ing. Iva Pichová, CSc., (ÚOCHB), doc. RNDr. Blanka Říhová, DrSc., (AR), RNDr. Ivo Starý, CSc., (ÚOCHB), prof. RNDr. Tomáš Trnka, CSc., (PřF UK Praha), prof. Ing. Dr. Zdeněk Vodrážka, DrSc., (VŠCHT Praha).

Ústav půdní biologie AV ČR - předsedkyně: doc RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (AR), členové: doc. RNDr. Pavel Blažka, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), prof. Ing. Jan Jeník, CSc., (PřF UK Praha), prof. RNDr. Jiří Komárek, DrSc., (BÚ, Třeboň), Ing Václav Krištůfek, CSc., (ÚPB), doc. RNDr. František Kunc, CSc., (VŠCHT, Praha), doc. RNDr. Jan Lepš, CSc., (Biol. fak. JU, Č. Budějovice), RNDr. Jiří Lom, DrSc., (PAÚ), Ing. Alena Lukešová, CSc., (ÚPB), prof. RNDr. Rudolf Rozkošný, DrSc., (PřF MU, Brno), doc. RNDr. Jaroslav Smrž, CSc., (PřF UK Praha), RNDr. Vladimír Šustr, CSc., (ÚPB), RNDr. Karel Tajovský, CSc., (ÚPB), prof. RNDr. Marta Tesařová, DrSc., (MZLU, Brno), Ing. Jan Tříska, CSc., (ÚEK, České Budějovice),

Ústav živočišné fyziologie a genetiky AV ČR - předsedkyně: doc. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., (Akademická rada), členové: Ing. Petr Bobák, CSc., (ÚŽFG), Ing. Josef Fulka, CSc., (ÚŽFG), prof. Ing. MVDr. František Jílek, DrSc., (ČZU Praha), prof. Ing. Jan Káš, DrSc., (VŠCHT Praha), Ing. Jan Kopečný, DrSc., (ÚŽFG), RNDr. František Krahulec, CSc., (BÚ), Ing. Oto Linhart, DrSc., (VÚ rybářský a hydrob. JU, Vodňany), doc. MVDr. Jan Motlík, DrSc., (ÚŽFG), RNDr. Petr Roth, CSc., (MŽP ČR), RNDr. Jaroslav Spížek, CSc., (MBÚ), Ing. Pavel Trefil, CSc., (Úst. biofarm. a veter. léčiv, Pohoří-Chotouň), doc. RNDr. Jan Zima, DrSc., (ÚŽFG).

Návrh na vyhlášení výběrového řízení na obsazení funkce ředitele Společné technickohospodářské správy biologických pracovišť AV ČR (bod XI/1) přednesl A. Sochor.

AR vyhlásila výběrové řízení na obsazení funkce ředitele Společné technickohospodářské správy biologických pracovišť AV ČR a uložila A. Sochorovi, aby ve spolupráci s H. Illnerovou předložil návrh na jmenování komise pro výběr ředitele STHS-BP AV ČR.

Návrh na změnu ve vedení Rady pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků AV ČR (bod XI/2) přednesl R. Zahradník.

AR uvolnila prof. RNDr. Václava Pačesa, DrSc., z funkce předsedy Rady pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků AV ČR, vyslovila mu poděkování za vykonanou práci a jmenovala PhDr. Petra Kratochvíla, CSc., předsedou této Rady.

Portréty z archivu

Josef Apetauer

Josef Apetauer se narodil 16. 3. 1898 ve Žďáru na Českomoravské vysočině. Vyrůstal v prostředí maloměstského hospodářství, které neskýtalo mnoho blahobytu. Životní situace rodiny se rapidně zhoršila poté, co zemřel jeho otec a zanechal po sobě tři nezaopatřené děti. Josef Apetauer, tehdy čtrnáctiletý, se proto rozhodl vzdát se dalšího studia a nastoupil do dvouletého učení kupeckého. Po vyučení pracoval v obchodě v Litomyšli a v Kostelci nad Orlicí. Přesto myšlenku na studia zcela neopustil a po několika letech, kdy se učil sám doma, složil přijímací zkoušku do kvarty reálného gymnázia v Litomyšli, kde v roce 1921 také odmaturoval.

Po maturitě se zapsal na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor historie a zeměpis, ale brzy změnil své zaměření a začal u prof. Kádnera studovat psychologii a pedagogiku. V roce 1926 promoval a zahájil práci na dizertaci "Psychologie a pedagogika puberty českého dítěte". Při zpracovávání tohoto tématu brzy zjistil, že nebude schopen práci ukončit, pokud nebude mít kvalitní znalosti z biologie a fyziologie. Proto se roku 1926 zapsal na lékařskou fakultu, kde v roce 1932 získal doktorát veškerého lékařství.

Od roku 1924, souběžně s pokračujícími studiemi, pracoval v ústavu pro výzkum mládeže u prof. Herforta a v oddělení mladistvých v sociálních ústavech Masarykových domovů v Krči. V roce 1936 získal místo asistenta na psychiatrické klinice prof. Myslivečka, kde mohl lépe realizovat svůj zájem o studium duševních poruch. Na tomto pracovišti setrval v podstatě celý svůj život, vyjma doby války, kdy byly uzavřeny české vysoké školy.

Pro své znalosti z oboru neurologie a psychiatrie dětí a mladistvých získal široké uplatnění i mimo psychiatrickou kliniku. Od roku 1938 pracoval jako lékař na pražských pomocných školách a jako psychopatolog dětí a mladistvých byl ustanoven po zemřelém prof. dr. Herfortovi soudním znalcem neurologie a psychiatrie u soudu mládeže v Praze. Již během války usiloval spolu s dalšími kolegy o zřízení lůžkového dětského oddělení na psychiatrické klinice, protože dosud byla dětská neurologie a psychiatrie odkázána jen na ambulantní péči.

Lůžkové oddělení bylo otevřeno v roce 1947 a Josef Apetauer byl jmenován jeho přednostou. Přesto, že tato funkce před něj postavila nové a časově náročné problémy, nevzdal se práce v Pedologickém ústavu, který byl přeměněn na druhou klinickou ambulanci. Byl to odraz osobního Apetauerova názoru na úspěšnost psychiatrické péče o nemocné, kterou spatřoval v souběžné a doplňující se péči ambulantní a hospitalizační.

Josef Apetauer byl jedním z průkopníků, kteří požadovali zřizování škol při dětských klinikách a léčebnách a zároveň důsledně prosazoval nutnost spolupráce dětských lékařů a učitelů.

V roce 1947 byl jmenován členem zkušební komise pro učitele na školách pro - v soudobé terminologii - "úchylnou mládež". Ministerstvem školství byl pověřen přednášet a zkoušet psychiatrii a psychopatologii na sociální fakultě VŠPS a na pedagogické fakultě Karlovy univerzity.

Roku 1947 obhájil svou habilitační práci na téma "Trestní nezodpovědnost (nepříčetnost) v pubertě", kdy se opíral o materiál 2372 individuálně vyšetřených případů a statisticky zpracoval 30 372 kriminálních případů za posledních 17 let. Hlavním přínosem jeho habilitační práce bylo stanovení kritérií, která zbavovala mladistvého delikventa trestní odpovědnosti. Mezi ně mimo jiné uvedl značné tělesné zpoždění vývoje, hypofyzární infantilismus univerzální i parciální a pubertální neurastenii. Zároveň vypracoval kritéria k posouzení normálního tělesného vývoje, kdy za centrální vývojový faktor v pubertě stanovil pohlavní zralost, tak jak se jeví v sekundárních pohlavních znacích. Svou prací poukázal na vliv věku na vývoj trestního jednání mladistvých: pasivně - asociální činy jako žebrota, útěky z domova aj., měly tehdy největší gradaci v šestnáctém roce, krádeže, loupeže a podvody v sedmnácti letech a sexualita s homosexualitou vrcholily až v osmnácti letech. Proto měl, dle Apetauera, každý druh trestního činu stupeň odpovědnosti v jiném věku puberty. K získání objektivního obrazu doporučoval jako doplněk podrobný rozbor delikventovy osobnosti a motivů k trestnímu činu.

V roce 1954 byl Josef Apetauer zvolen předsedou neurologicko-psychiatrické sekce lékařské společnosti J. E. Purkyně. V době jeho předsednictví pak došlo k rozdělení sekce na samostatnou sekci psychiatrickou a neurologickou; sám se významně na rozdělení organizačně podílel. Bohužel se nemohl dlouho těšit z dosažených úspěchů. Již několik let trpěl vážnou srdeční chorobou, které nakonec neočekávaně 26. 12. 1955 podlehl.

Josef Apetauer se významnou měrou zapsal do dějin psychiatrie a neurologie, kde kladl důraz na praktické využití nabytých vědomostí v součinnosti s dalšími obory lidské činnosti, jako pedagogickou činností, kriminalistikou, obecným lékařstvím a v neposlední řadě usiloval o odtabuizování těchto oborů ve společnosti.

Daniela Brádlerová

Národohospodářský ústav AV ČR

Národohospodářský ústav (NHÚ), který je pracovištěm Akademie věd ČR v oblasti ekonomického výzkumu, byl zřízen v roce 1992. V současné době zasahují jeho výzkumné aktivity vedle teoretického a empirického výzkumu v oblasti mikro- a makroekonomie i do oblasti veřejných financí, ekonometrie, ekonomické integrace, ekonomie práce, průmyslové organizace, mezinárodního obchodu, mezinárodních financí, environmentální ekonomie, ekonomiky zdravotnictví, ekonomiky transformace, etiky podnikání aj.

Na základě smlouvy o spolupráci z roku 1993 NHÚ úzce koordinuje svou činnost s vědecko-pedagogickým pracovištěm CERGE UK (Centrum pro ekonomický výzkum a postgraduální vzdělávání Univerzity Karlovy).

Poslání NHÚ představují čtyři vzájemně související úkoly:
- provádění vědeckého výzkumu v oblastech moderní ekonomie,
- rozšiřování poznatků moderní ekonomické analýzy,
- přispívání ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti v ekonomických vědách ve spolupráci s vysokými školami,
- prosazování světových standardů výzkumné a pedagogické práce.

V minulých letech se *výzkumná činnost NHÚ* soustředila na teoretickou a empirickou práci v hlavních oblastech ekonomie. Část výzkumné činnosti se též zaměřila na problematiku týkající se základních problémů ekonomické transformace a ekonomických předpokladů a důsledků začlenění České republiky do Evropské unie.

Vědecká činnost pracoviště bude i v letošním roce zaměřena na teoretický a empirický výzkum v hlavních oborech ekonomie. Součástí této činnosti bude výzkum týkající se dokončení transformace české ekonomiky (především problematice konvergence, modelu privatizace bank, privatizace a managementu reziduálního státního vlastnictví) a vytvoření souboru odhadů jejích klíčových parametrů. Výzkum ústavu bude také věnován širokému spektru teoretických i aplikačních problémů spojených s připravovaným vstupem České republiky do EU, např. problematice obchodu mezi EU a asociovanými státy, efektům změn tarifní struktury na alokaci zdrojů, měření nákladů a užitků připojení k EU, politice evropských institucí rozšířených na východ atd. Paralelně bude prohlubován teoretický výzkum makro- a mikroekonomie, rozvíjena problematika monopolů v transformujících se ekonomikách, pracovních trhů, důchodů a životní úrovně, hospodářské etiky, stejně jako ekonomické otázky ochrany životního prostředí, ekonomika zdravotnictví aj.

S cílem dosažení plné efektivnosti výzkumu v oblasti hospodářské etiky bylo na NHÚ v roce 1994 založeno *Centrum pro etiku v ekonomii a byznysu.* Jeho posláním je vedle vlastní výzkumné činnosti napomáhat rozšiřování poznatků v tomto relativně novém oboru i navazovaní kontaktů. Ústav intenzivně spolupracuje se zahraničními institucemi a poskytuje odborné zázemí občanskému sdružení *"Společnost pro etiku v ekonomice",* s níž spolupořádá pravidelné semináře a diskusní fóra.

V uplynulých dvou letech zaujal v činnosti NHÚ významné místo *výzkum v oblasti ekonomie zdravotnictví,* který se soustředil na problémy financování nemocniční péče a na problematiku úprav systému zdravotního pojištění včetně zkoumání možnosti uplatnění systémů řízené péče v našich podmínkách. Tematikou zdravotnictví se také zabývají pravidelné měsíční semináře, kterých se účastní přední odborníci z celé republiky.

NHÚ společně s CERGE má též jeden z předních týmů na *studium otázek ekonomiky práce.* Tento tým uskutečnil řadu studií faktorů, které určují míru zaměstnanosti, nezaměstnanosti a výši mezd.

Významnou roli pro činnost NHÚ hrají tzv. *popularizační aktivity,* na základě kterých ústav získává odborné renomé nejen mezi nejširší veřejností, ale i mezi potencionálními partnery, kteří mají zájem podporovat nezávislý ekonomický výzkum v ČR. Jedná se zvláště o vystoupení pracovníků ústavu v médiích (zejména v televizi a v rozhlase) k aktuálním ekonomickým problémům, či vstupu ČR do EU.

V minulých letech NHÚ ve spolupráci s CERGE UK připravil řadu *panelových diskuzí s významnými osobnostmi* politického i ekonomického života. V rámci styku s veřejností pořádá ústav pravidelné *cykly odborných seminářů a přednášek* na aktuální témata o problémech ekonomické transformace, hospodářské a podnikové etiky, či otázek vstupu České republiky do Evropské unie.

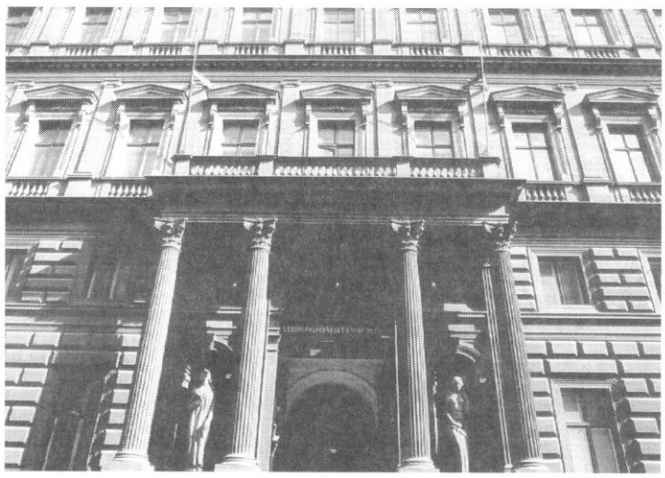

Ve spolupráci s CERGE UK se NHÚ podílí na *zabezpečování doktorandského studia ekonomie* pro české a zahraniční studenty. Studenti CERGE se zároveň aktivně zapojují do práce vědeckých týmů NHÚ v rámci řešení výzkumných projektů. NHÚ intenzivně spolupracuje i s dalšími vysokoškolskými pracovišti, především s Vysokou školou ekonomickou v Praze, s Fakultou sociálních věd UK, Právnickou fakultou UK, Ekonomickou fakultou Západočeské univerzity a Centrem pro otázky životního prostředí UK. Relativně těsná je též spolupráce se Sociologickým ústavem AV ČR.

Při realizaci výsledků výzkumu *spolupracuje NHÚ zejména s ekonomickými ministerstvy ČR,* s ministerstvem zahraničních věcí, ministerstvem zdravotnictví, ministerstvem životního prostředí a s dalšími centrálními úřady a orgány státní správy. V oblasti výzkumu NHÚ kooperuje též s Ústavem mezinárodních vztahů.

Pracovníci ústavu se podíleli na zpracování *odborných expertíz* pro státní orgány a instituce a řešení *grantů* jimi vypsaných.

NHÚ společně s CERGE úzce spolupracuje s větším počtem *zahraničních pracovišť.* K nim patří především University of Pittsburgh, Institute for Advanced Studies ve Vídni, The William Davidson Institute of the University of Michigan, Tinbergen Institute v Amsterdamu, European Center for Advanced Research in Economics - Free University v Bruselu, katedra ekonomie Freie Universität v Berlíně, ECARE, Free University of Brussels, Council for Ethics in Economics (Columbus OH, USA) a European Institute for Business Ethics.

(Kráceno)

NÁRODOHOSPODÁŘSKÝ ÚSTAV AV ČR
Politických vězňů 7, 112 21 Praha 1
ředitel: prof. Jan Švejnar, PhD
tel.: (02) 240 05 111, 240 05 123
fax: (02) 242 27 143, 240 11 374
e-mail: office@cerge.cuni.cz
http://www.site.cas.cz

Rozhovor

Jsou-li tam žáby taky

aneb 100 let hvězdárny v Ondřejově

Rozhovor s ředitelem Astronomického ústavu AV ČR, docentem RNDr. Janem Paloušem, DrSc.

Na počátku existence Ondřejovské hvězdárny stojí bratři Fričové, Josef a Jan, synové Josefa Václava Friče, který jako student bojoval na pražských barikádách v revoluci roku 1848 a byl nejen básníkem, ale i výraznou postavou obrozenecké doby. Jan zemřel ve věku 33 let na zápal slepého střeva a Josef, který potom připojil jeho jméno Jan ke svému křestnímu jménu, společnou myšlenku hvězdárny uskutečnil v roce 1898. Byla to soukromá záležitost, chápaná ale oběma zakladateli jako čin ve prospěch myšlenky národní, ve prospěch "obecného blaha". Co k tomu říci?

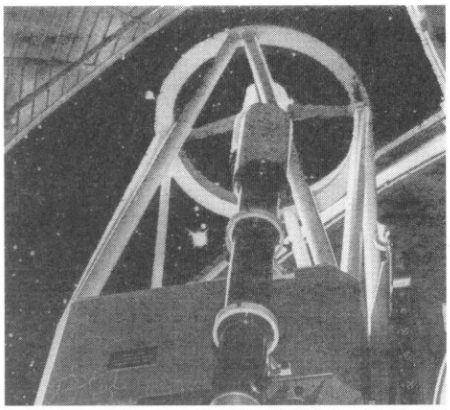

Výhled štěrbinou Centrální kopule staré observatoře v Ondřejově na snímku s 65cm dalekohledem *Foto Josef Havelka*

Záměr Josefa Jana Friče založit jakési národní středisko astronomického bádání je zřejmý od samého počátku. Jednalo se o velkorysý plán, patrný ze všech kroků, které Frič prováděl, ať už to byla velikost pozemku, který koupil 21. ledna roku 1898 od obce Ondřejov, nebo architektonické plány, které provedl pan architekt Fanta, a které byly realizovány převážně během prvních deseti let tohoto století. Už tenkrát bylo zřejmé, že se nejedná o uspokojení jakési soukromé vášně či záliby v pozorování hvězd, ale o záměr daleko širší. Ten vyvrcholil v říjnu roku 1928, kdy J. J. Frič daroval hvězdárnu k 10. výročí vzniku Československa státu, reprezentovanému Uaniverzitou Karlovou. Frič v dopise jejímu rektorovi, profesoru Slavíkovi, píše: "Celý tento majetek odevzdávám Univerzitě Karlově, a to se zásadní podmínkou, že spravován bude jako neodvislý, ryze český ústav se samostatnou administrativou."

Frič tím položil základy nezávislé instituce, která se měla stát centrem astronomických výzkumů v Čechách. Tím se také stala a je po celé 20. století.

Josef Jan Frič mohl svůj plán a sen uskutečnit jen díky finančním možnostem, které jako majitel továrny na jemné měřící přístroje měl. Uvážíme-li postoj většiny dnešních kapitánů průmyslu k vědám a umění, je to situace pro nás velmi poučná, nemyslíte?

Případ Ondřejovské hvězdárny by opravdu mohl sloužit jako příklad spolupráce mezi průmyslovými kruhy a oblastí vědy a kultury. Bratři Fričové měli těsné vazby ke kulturnímu okruhu jednak díky svému otci, který se proslavil jakožto politický spisovatel a básník, žijící později ve vyhnanství v Paříži, kde se také narodili oba jeho synové. V Paříži se Fričovi stýkali s básníkem Janem Nerudou, který byl kmotrem jejich synu Janovi. Vazba na kulturní kruhy české inteligence byla i jinak úzká a přirozená. Matka bratří Fričů je rozená Kavalírová, to ona napsala "Paměti babičky Kavalírové". Její rodina založila sklárnu na Sázavě, v níž bratři Fričové poprvé zkoušeli řadu svých záměrů, hlavně konstrukčních, pro stavbu dalekohledů nebo jiných optických přístrojů. Založili továrnu v Praze na Vinohradech, pro kterou později zakoupili dům v Americké ulici. Hlavní rozvoj jejich podnikání nastal po roce 1891. Podíleli se na Zemské výstavě, uspořádané na pražském Výstavišti - budovy Výstaviště navrhoval také pan architekt Fanta, který byl později autorem architektonického návrhu Ondřejova.

Na Zemské výstavě získali Fričové řadu zakázek. Protože vyráběli převážně theodolity, týkaly se zakázky například prací pro chystanou regulaci Labe nebo pro Letenský tunel. Další jejich podnikatelskou aktivitou byla výroba polarimetrů, převážně pro cukrovarnický průmysl. Americký úřad standardů přijal jejich polarimetr za národní normál Spojených států severoamerických. Na základě toho potom získali velkou zakázku na výrobu polarimetrů do celého světa.

Podnikatelské úspěchy Fričů umožňovaly propojení s dalšími podnikatelskými kruhy, ať už v Praze nebo jinde v Čechách a v Německu. Výsledky tohoto úspěchu byly částečně použity pro uskutečnění plánu hvězdárny, která byla cílem zájmů obou Fričů.

Není možno nevzpomenout, že observatoř v Ondřejově měla i řadu jiných sponzorů, ať už to byl architekt Antonín Wiehl, který observatoř podporoval především finančně, nebo profesor Šafařík, přítel bratří Fričů, který jim věnoval tzv. Šafaříkův dalekohled, velký přístroj, instalovaný později v centrální kopuli na Ondřejově.

Pracovna Fričů z počátku 20. století, na jejíž fasádě čteme nápis: "Z jadérka strom vyrůstá..." Z druhé strany stavby je na fasádě umístěn citát z Kosmických písní Jana Nerudy: "Jsou-li tam žáby taky..." *Foto Jose Havelka*

Ondřejovská hvězdárna má dnes oddělení, které se zabývá Sluncem, dále oddělení stelární, zaměřené na studium horkých hvězd, má oddělení meziplanetární hmoty, to jsou hlavně meteority, asteroidy a komety, oddělení fyziky okolí Země, sledující dráhovou dynamiku umělých družic Země, oddělení dynamické astronomie, studující dynamické vlastnosti vybraných těles sluneční soustavy a galaxií, má knihovnu a bude mít své muzeum. Všechna oddělení mají svoje projekty a všechny ty projekty jsou bezpochyby vzrušující. Na který byste nejspíš upozornil?

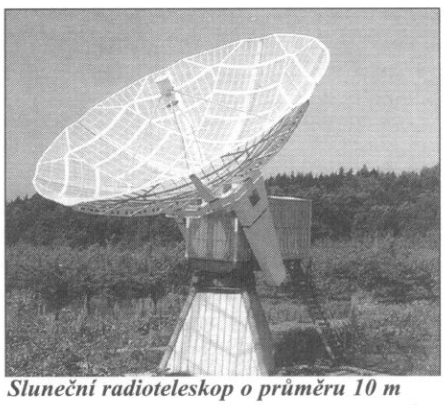

Sluneční radioteleskop o průměru 10 m *Foto archiv*

Je těžké vybrat ze závodních koňů toho nejlepšího, když jsou šance tak vyrovnány, že vlastně nevíte, na kterého koně vsadit. Ale snad se mohu zmínit alespoň o některých z nich.

V době Fričů vynikal v Ondřejově výzkum vysoké atmosféry Země, a to z hlediska pohybu světla atmosférou. Frič i první ředitel observatoře profesor František Nušl se zajímali o výzkum refrakce, to je výzkum pohybu paprsku hvězdy zemskou atmosférou. Zde je asi základ dnešního výzkumu vysoké atmosféry - dnes se tu ovšem jedná o pohyb umělých družic Země ve vysoké atmosféře. V rámci tohoto výzkumu se v našem Ústavu sestrojuje satelit Mimosa.

Ponese akcelerometr, který bude schopen přesně měřit zrychlení, působící na umělou družici Země a bude separovat vliv vysoké atmosféry od gravitačního pole Země a tím s vysokou přesností proměřovat buď gravitační pole Země nebo vliv vysoké atmosféry.

Další výzkum, který je v našem Ústavu nepochybně na vysoké úrovni, je výzkum průletu malých těles sluneční soustavy zemskou atmosférou. Jedná se o tzv. meteority, tělesa velikosti od milimetrů do několika metrů, které při průletu zemskou atmosférou září. Ondřejov je centrem evropské bolidové sítě, která pořizuje celooblohové snímky umožňující zjišťovat tvar dráhy tělesa. Ve výjimečných případech je později možno těleso na zemském povrchu nalézt. To byl případ Příbramského meteoritu z roku 1959, prvního takového tělesa, které bylo nejprve fotografováno a potom na zemském povrchu nalezeno. Snímky také dovolují spočíst dráhu meteoritu ve sluneční soustavě a vytvářet statistiku pravděpodobnosti srážek malých těles sluneční soustavy se Zemí.

Jiným podstatným výzkumem našeho ústavu je fyzika Slunce. Sluneční oddělení spolupracuje s řadou institutů po celém světě, ať už se jedná o Meudonskou observatoř u Paříže nebo o teleskopy, umístěné na Kanárských ostrovech. V rámci těchto spoluprací se zabýváme sluneční činností a vlivem této činnosti na Zemi a na vysokou atmosféru Země.

Nemohu se nezmínit o výzkumu, který se děje převážně prostřednictvím dvoumetrového dalekohledu - to je náš největší astronomický přístroj - jehož hlavním programem je vysokodispersní spektroskopie horkých hvězd.

Snad ještě jedno téma, kterým je astrometrie, zjišťování přesné polohy hvězd ve sféře, nebo opačně, zemské osy mezi hvězdami, a snaha získat jakýsi referenční systém, vůči kterému by bylo možno určovat polohu naši nebo polohu jiných těles sluneční soustavy.

Astronomové jsou vlastně pořád na počátku svých úvah, hledáme pevný bod, nebo alespoň co nejpevnější bod, o který bychom se mohli opřít a všechno k němu vztáhnout.

Budujete v areálu Ondřejovské hvězdárny také muzeum. Bude to zajímavá sbírka?

Pokoušíme se nezapomenout na historii. Astronomie má v Čechách velmi podstatnou a silnou tradici. Chceme na ni nejen navázat, ale také se o ni opřít a vykročit dál.

Ke stému výročí založení naší hvězdárny bude otevřeno muzeum, které shrne sto let historie Ondřejovské observatoře. Hodláme zde také vystavit řadu přístrojů, které pochází z továrny bratří Fričů nebo z jiných míst. Jsou to předměty velmi hodnotné z technického hlediska i z hlediska vývoje vědeckých přístrojů. Často se objevují po sklepeních a na půdách různých obydlí v České republice, kde ležely dlouhou dobu zasuty a teprve dnes, kdy jsme dali na vědomí, jakou snahu máme, se znovu dostávají na světlo. To je příklad diazenitálu z roku 1902, který byl dlouho na ČVUT, nebo prizmového kruhu z 80. let minulého století, nalezeného v bývalé budově Astronomického ústavu Karlovy univerzity ve Švédské ulici. S výročím hvězdárny v Ondřejově chceme alespoň kontury oné přesné a kulturní práce vysoké úrovně, která tady ke konci minulého a začátkem tohoto století byla, ukázat dnešnímu pokolení.

Astronomický ústav AV ČR má i řadu mezinárodních projektů, spolupracujete s ústavy celého světa - co z této oblasti vašeho snažení stojí nejvíc za povšimnutí ?

Dnešní špičková věda je drahá záležitost. Peníze, které jsou v České republice k dispozici, většinou nezaručují přístup ke špičkovým projektům či špičkovým datům samy o sobě. Je nutno velmi těsně spolupracovat se silnými skupinami jak v Evropě, tak v celosvětovém měřítku, chceme-li mít přístup k takovým projektům, které posunují vývoj kupředu.

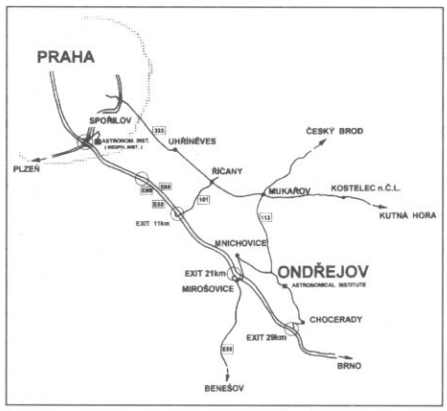

Jak do Ondřejova?

Projekt odstartovaný v izolaci, bez kontaktů s širokou komunitou v zahraniční a bez zaručeného financování z mnoha zdrojů, je projektem riskantním. Každý záměr v našem oboru vyžaduje mnoho financí a v případech potíží jednoho zdroje musí být po ruce alternativy. Jedinou cestou špičkové vědy je úzká mezinárodní spolupráce, alespoň v evropském měřítku.

V tomto směru máme velmi dobré projekty. Jsme v těsné blízkosti Evropské Jižní Observatoře, ESO, která sídlí v Garchingu u Mnichova. Je to největší evropská astronomická organizace, jejíž hlavní přístrojové vybavení je umístěno v Andách v Chile. Zde se buduje soustava čtyř velkých optických přístrojů, která bude jedním z nejvýkonnějších dalekohledů na povrchu Země.

Jiná evropská organizace, se kterou spolupracujeme, je ESA, European Space Agency, jejíž sídlo je jednak v nizozemském Nordwijku, jednak v Paříži. Náš přístup k projektům této organizace je pro nás podstatný. Nejedná se jenom o astronomické projekty, jde o mnoho projektů aplikačních, o meteorologické nebo spojové družice, o různé technologické družice. Podnikatelským subjektům se tady nabízí příležitost podílet se na kosmických projektech.

Jinak spolupracujeme s francouzskou observatoří Observatoire Paris Meudon, s německými Max-Planck-Instituty, např. s Max-Planck-Institutem für Radioastronomie v Bonu, který vlastní největší otočnou anténu na světě. Podstatná je také naše spolupráce s ústavy na Kanárských ostrovech, především na ostrově La Palma, kam řada evropských států přemístila své astronomické přístroje.

Astronomie má u nás velkou tradici, v rudolfinské Praze žil Tycho Brahe, pobýval tu Johannes Kepler. Oba konali svá pozorování velmi prostým způsobem. Od té doby k dnešnímu Hubbelovu teleskopu urazila astronomie veliký kus cesty. V čem vidíte její největší pokrok?

Technika astronomických pozorování se jistě podstatně změnila od doby Tycha Brahe, který pozoroval pouhým okem za pomoci vizíru sextantu či jiných přístrojů. Dnes, v době počítačů, elektronických detektorů a zesilovačů obrazu je astronomická technika ve velmi pokročilém stavu. Rozvoj okolo počítačů a čipů ovlivňuje i astronomii.

Ta neustále objevuje nové a nové horizonty a obzory, nejsme tedy ve stavu pesimizmu nebo skepse z toho, že bychom už objevili všechno, nebo proto, že už nevíme kam dál. Spíše chápeme, že všechno ještě nevíme, že dalekohledy zatím nezmapovaly celý vesmír a nedohlédly až na jeho konec, tam, kam by astronomové dohlédnout chtěli. Zatím se toto objevování a postupování děje pomocí Hubbelova teleskopu: díváme se do hluboké minulosti vesmíru, do doby, kdy byl podstatně mladší, než je dnes. Naší snahou je, aby dnešní vesmír, vesmír našeho bezprostředního okolí, byl nějakým rozumným způsobem propojen s oním vesmírem původním. Abychom se dozvěděli, jak z tohoto vesmíru původního vesmír dnešní vznikl.

Jsou-li tam žáby taky? ptáme se i my.
Je tam nekonečné divadlo Stvoření, odpovídají ti, kdo nahlédli hlouběji.

Připravila Sylva Daníčková

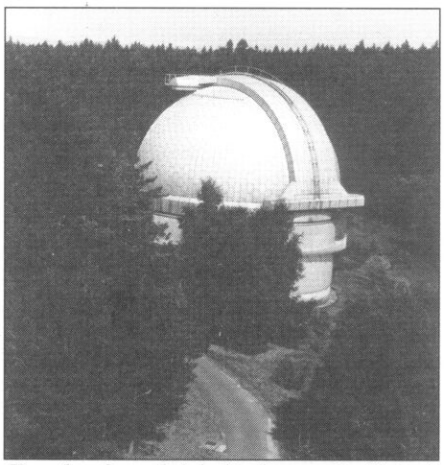

Kopule 2m dalekohledu v Ondřejově (průměr 20 m)

Foto Josef Havelka

Ze života ústavů Akademie věd ČR

Má Akademie věd skutečně vědní koncepci?

Odpověď na tuto otázku položenou v nadpisu je zdánlivě jasná - jistě, sněm AV přijal v roce 1995 zásadní dokument zvaný "Vědní koncepce AV ČR". Ten je oficiálně považován za jeden z nejvýraznějších plodů práce první Vědecké rady AV a za jeden ze základních kamenů, na nichž stojí naše transformovaná instituce. Jako člen VR, která tento dokument vypracovala, jsem se nikdy netajil velmi kritickým názorem na tuto "Koncepci". Jsem přesvědčen, že AV dosud žádnou skutečnou koncepci hodnou toho jména nemá. Prohlédne-li si kdokoli nezaujatý onen náš dokument z roku 1995, musí konstatovat, že se v podstatě nejedná o nic víc než o velmi obsáhlý a podrobný soupis tematik řešených na pracovištích AV. Skutečný koncepční dokument by musel vypadat úplně jinak - musel by stručně a velmi výstižně hodnotit současný stav, pojmenovat hlavní problémy, definovat cíle, ke kterým chceme směřovat, i prostředky, jimiž chceme těchto cílů dosáhnout. Takový stručný, jasný a srozumitelný dokument by měl být takový, že bychom jej s hrdostí mohli ukazovat politikům a novinářům, aby viděli, že velmi dobře víme, o co nám jde. Zkusme totéž udělat s naším dnešním dokumentem - dejme jej např. novinářům z Respektu a řekněme: "To je naše koncepce! Co jí říkáte?" Obávám se, že se pochvaly opravdu nedočkáme…

Aby ale moje kritika byla konstruktivní, měl bych asi říci, co by ona "opravdová" koncepce měla obsahovat. Myslím, že by se v prvé řadě mělo jasně říci, že hlavním koncepčním cílem je pěstovat v AV vědu na co nejvyšší mezinárodní úrovni, tj., že AV si klade za cíl být elitní vědeckou institucí této země. Mělo by se konstatovat, že značná část, či snad většina týmů pracujících na ústavech AV má dobrou mezinárodní úroveň, že však existuje jen poměrně málo pracovišť, na kterých vznikly a stabilně se rozvíjejí "vědecké školy" vedené výraznými vědeckými osobnostmi, a že téměř vůbec neexistují týmy, které by měly ve světovém či evropském měřítku nesporné vedoucí postavení (teď mluvím o oblasti, kterou znám, tj. o buněčné a molekulární biologii a lékařských vědách). Dále by se mělo jasně říci, ve kterých oborech je zvláště potřeba úroveň zvýšit (podle mého názoru např. v medicínském výzkumu s úzkou vazbou na klinické aplikace), a jakými prostředky pozvednout celkovou úroveň naší vědecké produkce, a zvláště jak docílit toho, aby aspoň některé naše vědecké týmy zaujaly nejen průměrné, ale skutečně vedoucí pozice i v evropském měřítku. Tyto prostředky by podle mého názoru měly zahrnovat hlavně selektivní podporu nejperspektivnějších pracovišť i výrazných vědeckých osobností, všestrannou podporu vzniku a etablování nových skupin vedených mladými vědeckými pracovníky se zkušenostmi z dlouhodobých zahraničních pobytů a výrazné oceňování nejlepších výsledků. Koncepce AV by měla pro určité období (např. 5 let) definovat i několik málo klíčových směrů, jimž by podle možnosti měla být věnována zvláštní podpora (v biologických oborech např. neurovědy a virologie).

Plnění koncepčních záměrů (celkové zkvalitňování vědecké práce, vznik opravdu světově vynikajících týmů, rozvoj klíčových směrů se zvláštní podporou) by se mělo každoročně velmi náročně, otevřeně a neformálně hodnotit Vědeckou radou.

Jsem přesvědčen, že opravdovou a ne jen alibisticky formální koncepci Akademie naléhavě potřebujeme. Myslím, že při dobré vůli a hlavně jasném přesvědčení o jeho potřebnosti, by se takový dokument dal vypracovat poměrně rychle a snadno. Nedělám si ovšem iluze, že můj názor sdílí příliš mnoho členů Vědecké rady, popř. Akademické rady. Přesto navrhuji, aby se o této věci alespoň na stránkách Akademického bulletinu diskutovalo.

Dr. Václav Hořejší,
Ústav molekulární genetiky AV ČR

Proměnlivý svět... a výzvy současné vědy

(Výtah ze semináře Ústavu ekologie krajiny AV ČR, pracoviště v Českých Budějovicích)

Každý z nás určitě zaznamenal, jak intenzivně postupuje pokrok a lidské poznání ve všech sférách života. Už dnes si například při koupi zbrusu nového počítače uvědomujeme, že mezitím technici a inženýři vyvinuli ještě rychlejší a výkonnější stroje a dokonalejší software. Dokumentuje to i stále rostoucí suma článků, vycházejících každý rok ve vědeckých časopisech. Ono klasikovo, "kdo chvíli stál, už stojí opodál", se stále výrazněji promítá do našeho života, a věčný vývoj, pohyb, proces změn, je nedílnou součástí naší doby. Věda, jako poznávací i kulturní složka každé společnosti, to samozřejmě reflektuje, jak se nakonec stále častěji objevuje i v příspěvcích v Akademickém Bulletinu (nedávno tak mluvil konkrétně prof. Zahradník, předseda AV ČR).

Jedním z projevů tohoto odrazu je i snaha vědy komunikovat s laickou veřejností. Má to v sobě řadu výhod. Jedna z nich je, že si tím věda vytváří zázemí pro vlastní činnost: prezentuje-li poznatky, o které má společnost zájem, dává-li novátorská řešení pro problémy společnosti, otevírá se společnosti zájem o vědu, a, kromě jiného, se samozřejmě usnadňuje financování nejrůznějších vědeckých projektů, ať již mají přímé konkrétní dopady do společenské praxe, či nikoliv. Druhá výhoda, možná méně patrná, je v tom, že komunikace se společností dává vědě možnost korigovat svůj vlastní vývoj, bádat těmi směry, kde můžeme alespoň tušit budoucí výstupy. V opačném případě se totiž věda může lehce uzavřít do své skořápky: každý z nás ví, kolik jen práce bychom mohli věnovat bádání nad sebemenším detailem v té které naší odbornosti. O jednom čtverečním centimetru zdi v naší pracovně můžeme bádat celé roky: zkoumat fyzikální vlastnosti, odrazivost, lom světla. Zkoumat chemické vlastnosti a mineralogické složení omítky. Měřit vlivy atmosféry v naší místnosti na změny ve zdivu. Zjistit, jaké mikroorganismy na zdi žijí, z čeho žijí, jak se množí, a odkud se tam vzaly. A tak do nekonečna. K tomu všemu spotřebujeme nemalé finanční zdroje, kapacitu pracovníků, energii: ale k čemu to všechno bude?

V tomhle je asi velká výzva pro současnou vědu: zabývat se věcmi, které jsou relevantní pro společnost, a přitom si stále udržovat standardní vědecké metody a volnost tvorby. Najít onu rovnováhu mezi aplikacemi a badatelskou prací, která jinak samozřejmě není poplatná žádným konkrétním potřebám, pouze touze po poznání samém. Nemusíme však takovou rovnováhu nalézt hned teď, udělat nějaké administrativní rozhodnutí. Významnější je pro tuto chvíli otevření se společnosti, nalezení správných komunikačních kanálů, snaha o spolupráci a naslouchání jiným.

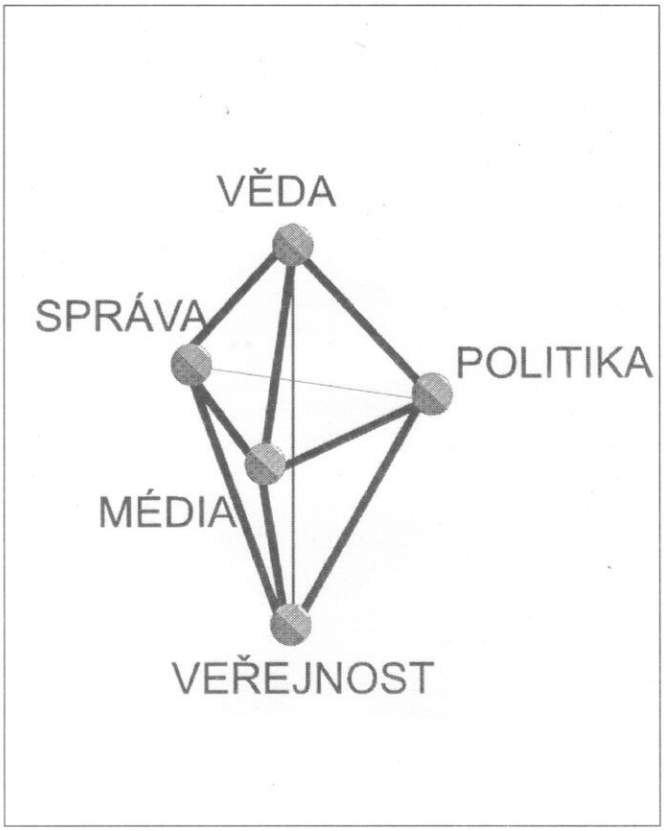

Socio-politické vztahy ovlivňující vědu

Můj kolega Dr. P. Matthews z Anglian Water nedávno uvedl na konferenci IAWQ (International Association for Water Quality) v Lublani následující významné složky společnosti, které komunikaci s vědou ovlivňují: státní správa, politika, média, a nakonec veřejnost. Jejich vzájemné propojení je naznačeno na přiloženém schématu sociálně-politických vztahů ve využití vědy ve společnosti. Dr. Matthews zároveň uvedl velmi trefný příklad takového spolupůsobení. Řekl doslova: "Představte si, že nějaká obec odebírá svou pitnou vodu z přírodního rezervoáru. Vědec jim může vypočítat, jaké maximální zatížení splašky onen rezervoár snese bez vlivu na kvalitu vody. Jenomže v každém z nás je od mala zakořeněno cítění, že splašky a exkrementy by neměly přijít do styku s tím, co jíme či pijeme. A tak budou občané tento názor odborníka velmi pravděpodobně odmítat. A právě v tom je současná výzva pro vědu: nejen poznávat a své poznatky sdělovat, ale i velice citlivě naslouchat druhým."

Průsečíky v kulturní krajině

Vedle mnoha jiných oborů jsou i environmentální vědy silně vystaveny a ovlivněny interakcí s potřebami společnosti, politiky, státní správy. To byl také jeden z důležitých podnětů při formování skupiny *Průsečíky v kulturní krajině,* která je tvořena jednak pracovníky Ústavu ekologie krajiny AV ČR, pracoviště v Českých Budějovicích, Jihočeské univerzity tamtéž, Nadace barokního divadla a Zámku Český Krumlov. Cíle skupiny jsou prohloubit komunikaci mezi odborníky, politiky, státní správou a veřejností v otázkách regionálního rozvoje, ochrany a tvorby krajiny, a soužití různých subjektů s nejrůznějšími zájmy a cíli v jihočeském regionu.

Předně je třeba zdůraznit, že aktivity skupiny rozhodně nejsou to, co by mnozí označili jako badatelský výzkum, a naší aspirací ani není výzkum aplikovaný. Chceme se zaměřit v první fázi na vytvoření sítě aktivních osobností a institucí, které jsou ochotny komunikovat a naslouchat sobě navzájem. Ve zkratce, chceme přispět k prohlubování demokracie v ČR, zcela v duchu vize občanské společnosti, jak se často objevuje v našich médiích. Do diskuze vstupujeme jako vědci, odborníci. Mnohé ze čtenářů Akademického Bulletinu bude určitě zajímat, že Akademie věd je velice dobře vnímána naší veřejností i některými politiky: rozhodně si nemůžeme stěžovat na přehlížení.

A co bude výstupem celé akce? Řečeno na rovinu: nevíme. Projekt má vlastní život, vlastní dynamiku, stejně jako mnoho okolností, které jako pracovníci ÚEK AV ČR neovlivníme. Z našich akcí vydáváme sborník. Dostáváme se do regionálních a nyní i celostátních médií. Nacházíme kontakty, které mohou sloužit naší další práci. Nacházíme podporu na úrovni regionální politiky, a rozhodně propagujeme českou vědu v očích veřejnosti i vlivných osobností. Nestojí už tohle za to?

Konkrétně

První akce skupiny *Průsečíky* proběhla v reprezentativních prostorech Zámku Český Krumlov a jeho barokního divadla v červnu 1997. Šlo o seminář, který nejprve hledal své místo a zaměření. Přesto se na něm sešlo okolo čtyřiceti posluchačů, někteří z řad laické veřejnosti, dále zástupci nevládních organizací, škol, některých úřadů, i politiky. Akce se setkala s příznivým ohlasem, a proto ji letos v květnu budeme pořádat znovu. Seminář Průsečíky v kulturní krajině letos spojíme, díky zájmu a spolupráci města Český Krumlov, s otevřením českokrumlovské kulturní sezóny a s návštěvou celé řady zástupců sdělovacích prostředků, kteří se na toto otevření sezóny každý rok sjíždějí. Půjde jednak o tuzemská média, ale i o rakouské, britské a americké novináře. Seminář bude letos věnován tvorbě vizí regionálního rozvoje, a již dnes víme, že na něm promluví bývalý starosta města Český Krumlov a současný tajemník ministra kultury Ing. Vondrouš, ředitel Zámku Český Krumlov Dr. Slavko, a prorektor pro rozvoj Jihočeské univerzity doc. Dr. Nýdl. Akce bude zahrnovat jak plenární zasedání, tak i diskuzi, tiskovou konferenci. Jako kulturní hřeb akce budeme mít možnost vidět část původní barokní opery, provedené na restaurované scéně barokního divadla v Českém Krumlově. Svou účast na semináři přislíbila celá řada regionálně i republikově aktivních politiků, stejně jako zástupci státní správy z jihočeských úřadů. A na závěr jedna více než potěšující zpráva: Nadace barokního divadla na naši akci v Krumlově pozvala prezidenta Václava Havla i s chotí, a právě díky spolupráci s Akademií věd s Jihočeskou Univerzitou byla reakce prezidentské kanceláře více než příznivá!

Je možné, že někdo ze čtenářů Akademického bulletinu projeví o naši akci zájem: neváhejte nás proto kontaktovat na níže uvedené adrese. Zdůrazňuji, že zatím nemáme v seznamu řečníků zástupce Akademie věd: zatím se poohlížíme po někom, kdo by byl ochoten na takovou akci přijet a promluvit. Budeme vám vděčni za jakékoliv připomínky i ohlasy, a rádi vám poskytneme další informace.

Richard Tichý,
Ústav ekologie krajiny AV ČR
Květová 8, 603 65 Brno
tel.: 433 21 306

Zprávy - oznámení

Knižní dar pro Korejskou knihovnu Orientálního ústavu AV ČR

Ke 140 titulům, které obdržel Orientální ústav AV ČR na podzim 1997 jako dar nadace Korea Foundation, přibyly další. V prosinci 1997 ředitel ústavu doc. PhDr. Josef Kolmaš, DrSc., a zástupce vedoucího Ústavu Dálného východu na Filozofické fakultě UK doc. PhDr. Vladimír Pucek, Csc., převzali z rukou korejského velvyslance, působícího v České republice, další knižní dar, který tentokrát čítá 883 svazků. Tyto knihy zaslala ústavu televizní a rozhlasová společnost MBC v Soulu a našli bychom mezi nimi dvě více než třicetisvazkové encyklopedie, různé druhy výkladových i jazykových slovníků, odborné publikace týkající se korejské historie, literatury, ekonomie či přírodních věd. Mimo tyto pro české koreanisty nedocenitelné přírůstky tvoří značnou část daru také beletrie, dětské encyklopedie a knížky pro děti. Avšak i ty je možno efektivně využít pro studium posluchačů Filozofické fakulty UK oboru koreanistika.

Jelikož se podařilo navázat dobré vztahy Orientálního ústavu AV ČR s korejským velvyslanectvím v Praze, stanou se pravděpodobně tyto dary každoroční záležitostí.

Štěpánka Cejnarová

AMAVET po páté

Asociace pro mládež, vědu a techniku, AMAVET, připravila V. ročník Soutěže vědeckotechnických projektů středoškolské mládeže. Záštitu jako v minulých letech převzal předseda AV ČR prof. Ing. Rudolf Zahradník, DrSc. Cílem soutěže je podněcovat středoškolskou mládež k řešení vědeckých a technických projektů a rozvíjení tvůrčích schopností, dále napomáhat hledání talentů v oblasti vědy a techniky a umožňovat co největšímu počtu talentovaných středoškoláků odborný růst účastí na specializovaných aktivitách doma i v zahraničí.

Nejlepší řešitelé mají zajištěnu účast na 2. evropské výstavě vědeckotechnických projektů mládeže ESE 98, konané ve dnech 17. až 23. srpna v portugalské Coimbře.

AMAVET zároveň vyhlašuje V. ročník Soutěže pro třídy středních škol v oblasti znalostí francouzské vědy, techniky a kultury. Spolupořadateli jsou Generální rada departementu La Vienne v Potiers ve Francii a Jazykové a vzdělávací centrum při Francouzském velvyslanectví v Praze. Vítězná třída se zástupci nejúspěšnějších kolektivů se zúčastní zájezdu do Francie, kde bude jejím hlavním cílem návštěva centra kinematografie Futuroscope - Evropského parku obrazů, jedinečného světového centra kinematografie.

Bližší informace: AMAVET, Bubenská 6, 170 00 Praha 7, tel.: 02/667 102 46, fax: 02/667103 63, e-mail: amavet@mbox.vol.cz

Nabídka rekreačních pobytů na rok 1998

Středisko služeb Akademie věd ČR nabízí rekreační pobyty na zámcích Liblice v dvou- až pětilůžkových pokojích (27. 6. - 11. 7. 1998) a Třešť ve dvou- a třílůžkových pokojích s možností přistýlek (25. 7. 1. 8. 1998).

Rekreační pobyty jsou v zámku Liblice týdenní nebo čtrnáctidenní, v zámku Třešť týdenní, stravování začíná v den příjezdu obědem a končí v den odjezdu snídaní (je možná dieta, polopenze nebo balíček na cesty).

Přihlášky zašlete do 15. 5. 1998 na níže uvedenou adresu, kde můžete rovněž dostat podrobnější informace. V případě volné kapacity je možné dohodnout si rekreaci i mimo navržené termíny po předchozí dohodě.

Středisko služeb Akademie věd ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 14 94 25 85, fax: 24 94 31 21

Salony v české kultuře 19. století

Archiv města Plzně spolu s Ústavem dějin umění AV ČR uspořádaly 12. - 14. března 1998 ve Smetanově síni Státní vědecké knihovny v Plzni sympozium, které bylo zahájeno přednáškou *Ženy českých salonů* a *Salon jako místo setkávání,* pokračovalo setkáními na téma *Geneze salonu, Salon jako interiér, Salonní společnosti, Salony jako ženský svět a Formy salonních zábav.* Sympozia se účastnila řada osobností, např. ředitel Státní vědecké knihovny

PhDr. J. Vyčichlo, PhDr. J. Douša, ředitel Archivu města Plzně, PhDr. V. Lahoda, Csc., ředitel ÚDU AV ČR, Frank Bold z katedry dějin Západočeské univerzity v Plzni, Vít Vlnas z Archivu Národní galerie Praha, PhDr. Vladimír Macura, DrSc., z Ústavu pro českou literaturu AV ČR a další.

5. RTD program

Během únorového setkání v Bruselu se ministři EU pro výzkum jednomyslně shodli na postoji k 5. programu RTD. Po několika hodinách obtížných jednání bylo rozhodnuto o celkovém rozpočtu 14 mil. ECU, a to pro obě skupiny programů, EC Program 12,740 mil. ECU a Euratom Program 1,260 mil. ECU. Je to mnohem méně, než byl původní návrh komise (16,300 mil. ECU) a Evropského parlamentu (16,700 mil. ECU).

Komisařka pro výzkum, inovace a výchovu paní Edith Cressonová projevila s nízkým rozpočtem nespokojenost s poukazem na to, že bude tak dán negativní signál evropskému průmyslu. Přijatý rozpočet je nižší než byl rozpočet pro 4. RTD Program.

Byly přijaty čtyři tématické programy:

- Pro zkvalitnění života a hospodaření se zdroji obživy
- Pro vytvoření spotřebiteli přátelské informační společnosti
- Pro soutěživý a udržitelný rozvoj technologií
- Pro energii, životní prostředí a přijatelný rozvoj
- Pro energii

5. EC RTD Program bude po konečném zpracování textu a po jeho překladu do všech jazyků Unie odeslán ke druhému čtení v Parlamentu. Očekává se, že legislativní proces schvalování bude obtížný.

Budoucí vědci

"Jak se rodí budoucí vědci" bylo téma tiskové konference, uspořádané dne 4. března 1998 spolu se zahájením stejnojmenné výstavy v budově Kanceláře Akademie věd.

Pořadatelem bylo Gymnázium Zborovská, Fyzikální ústav AV ČR, Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská ČVUT a Asociace středoškolských klubů ČR.

O tom, že budoucí vědci musí být lidé poctiví, zvídaví, inteligentně uvažující, pro věc zapálení a dětsky zvídaví, o tom, že donedávna nejvíce na středních školách neoblíbená matematika a fyzika se dostává zvolna na výsluní studentského zájmu, o tom, že intelektuální potenciál v mladém pokolení je a že záleží na škole a na pedagogovi, jak to s ním dopadne, o výsledcích spolupráce studentů s vědci z Fyzikálního ústavu AV ČR, o tom, jak se mění trh práce a jak pracovat s talenty, o projektu ASTRA 2000, jehož cílem je probudit zájem mladých lidí o přírodovědné obory, o kapitánech průmyslu a jejich zájmu či nezájmu o vědu a kulturu, o účasti našich středoškoláků na mezinárodních projektech a o dalších zajímavých věcech se hovořilo při hledání odpovědi na otázku Jak se rodí budoucí vědci. Lze se o tom nemálo dozvědět i na výstavě v budově Akademie věd, Národní 3.

Grantová agentura Akademie věd ČR

vyhlašuje

VEŘEJNOU SOUTĚŽ O GRANTY
na vědecké projekty

s předpokládaným termínem zahájení prací 1. ledna 1999.
Standardní granty
budou udělovány vědeckým týmům nebo jednotlivcům v kategorii základní a juniorské.
Jsou určeny pro projekty založené na autorské iniciativě navrhovatele a rozvržené v základní kategorii na 2 - 5 let, v juniorské kategorii na 1 - 3 roky.
Konečným termínem přijímání přihlášek je
11. květen 1998, 16 hod.

Grantové soutěže se může účastnit každá fyzická osoba (s týmem spolupracovníků) s trvalým pobytem v ČR. Témata projektů musí mít vědecký charakter a odborné zaměření projektu musí být v souladu s vědní koncepcí AV ČR. Pro účast v soutěži v juniorské kategorii je nutné splnit dodatečné podmínky:
Navrhovatel v době podání přihlášky ještě nedovršil 35 let.
Průměrný věk tvůrčích pracovníků řešitelského týmu nepřesahuje 38 roků.
Nezbytné informace o podmínkách soutěže a o podávání žádostí Vám poskytnou
sekretariát Grantové agentury Akademie věd ČR,
Národní tř. 3, 117 20 Praha 1

Tel.: 242 40 533, Fax : 242 40 515, E-mail: acadga@kav.cas.cz
nebo stránky Internetu se vstupní adresou: http://gaav.kav.cas.cz.

Akceptovat je možné jen žádosti podané v požadované formě a se všemi náležitostmi.

Časopisy ústavů Akademie věd ČR

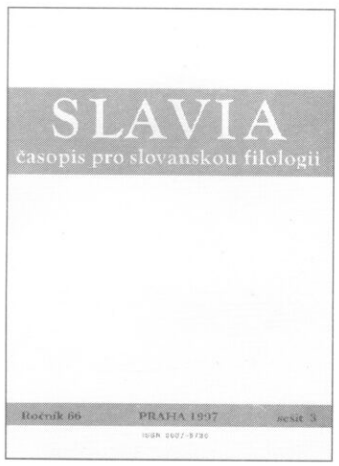

Vydavatel:
Slovanský ústav
AV ČR
Adresa redakce:
Valentinská 1
110 00 Praha 1
Tel.: 232 30 96
Fax: 232 90 96
Šéfredaktor:
Slavomír Wollman
Periodicita: 4 x ročně

SLAVIA - časopis pro slovanskou filologii, který vychází od roku 1922, je obecně uznáván jako jedno z hlavních slavistických periodik v mezinárodním měřítku. Uveřejňuje studie věnované otázkám diachronní i synchronní lingvistiky slovanských jazyků, dějinám slovanských literatur i soudobým literárněvědným problémům, zejména z komparatistického hlediska, případně i oborům jiným (folkloristika, slovanská archeologie atd.). Významné místo v něm zaujímají studie z oboru paleoslovenistiky. Jednotlivé oddíly obsahují statě teoretické, studie založené na bohatém dokladovém materiálu, kritické články, recenze i drobnější informativní zprávy. Časopis vychází ve třech slovanských jazycích a v hlavních jazycích světových.
Distribuci zajišťuje EUROSLAVICA - distribuce publikací.

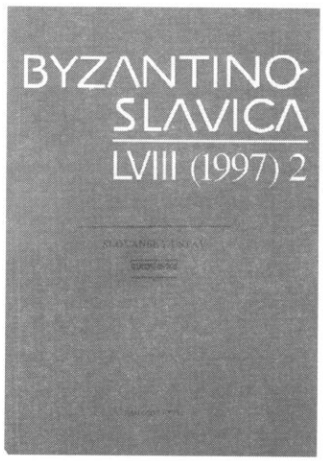

Vydavatel:
Slovanský ústav
AV ČR
Adresa redakce:
Valentinská 1
110 00 Praha 1
Tel.: 232 30 96
Fax: 232 90 96
Šéfredaktor: Vladimír Vavřínek
Periodicita: 4 x ročně

BYZANTINOSLAVICA, Revue internationale des études byzantines je časopis založený roku 1929 a vycházel původně jako sborník pro studium byzantsko-slovanských vztahů. Po druhé světové válce byl změněn v mezinárodní byzantologický časopis věnovaný všem oblastem byzantských studií, i když byzantsko-slovanské problematice v něm byla i nadále věnována zvláštní pozornost. Bibliografický oddíl přinášející anotované záznamy o veškeré současné byzantologické produkci jej učinil jedním z nejvíce vyhledávaných byzantologických periodik. Vychází v hlavních světových jazycích a soustavně do něj přispívají autoři ze všech zemí, kde se byzantská studia pěstují.
Distribuci zajišťuje EUROSLAVICA - distribuce publikací.

Nové knihy

Academia

● Vlasta Ptáčková: Velký průvodce podnikatele 1998-1999, Academia 1998, 200 str., tabulky, schémata, příklady, brož. lamino, cena neuvedena.

Průvodce podnikatelskou činností, který vede podnikatele od prvotního rozhodnutí přes sepsání smlouvy a zapsání do obchodního rejstříku, ohlášení živnosti, zavedení účetnictví, finanční leasing, daňovou kontrolu atd. až po případné ukončení podnikatelské činnosti. Přílohou je daňový platební kalendář na rok 1998 a na 1. kvartál roku 1999 a seznam platných právních norem pro podnikatelskou činnost.

● Gerhard. J.Bellinger: Sexualita v náboženstvích světa, Academia 1998, 500 stran, obr. v textu, překlad z němčiny, váz lamino, cena neuvedena.

Ve svém stěžejním díle analyzuje známý německý historik dějin náboženství a profesor dortmundské univerzity vztah mezi sexualitou a náboženstvím v průběhu lidských dějin. Objasňuje smysl rituálů, všímá si problémů manželství, nevěry, rozvodu, heterosexuality i homosexuality a vysvětluje vznik sexuálních tabu. Kniha je určena odborníkům i širší veřejnosti.

● Gerald Holton: Věda a antivěda, Academia 1998, 200 stran, obr. v textu, přeloženo z angličtiny, brož. lamino, cena neuvedena.

Autor hledá odpověď na otázky, které klade každá doba: Jakými vlastnostmi se vyznačuje pravá věda? Co je cílem vědecké činnosti? Na jakou autoritu mají vědci nárok? Od Ernsta Macha a osudů pozitivizmu přes řešení tzv. relativistického mystéria až po spor o konci vědy je kniha čtením, které ocení nejen čtenáři s fyzikálním vzděláním, ale i vzdělanci humanitního typu.

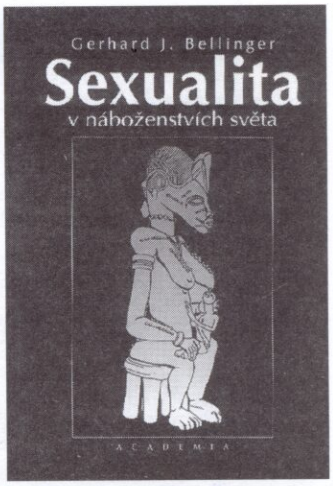

Filosofia - nakl. FLÚ AV ČR

● P. Kolář, V. Svoboda: Logika a etika (úvod do metaetiky), Filosofia - Praha 1997, 260 stran, váz. s přebalem, cena neuvedena.

První ucelený úvod do disciplíny nazývané metaetika, který se dostává českému čtenáři do ruky jako doklad, že etika a logika se prolínají a pozoruhodně spolu souvisejí. Výklad je spojen s hlubším rozborem vybraných otázek, při němž autoři představují výsledky vlastních výzkumů. Kniha je přístupná pro odborníky i pro laiky.

● R. Kalivoda: Husitské myšlení, Filosofia - Praha 1997, 368 stran, váz.s přebalem, cena neuvedena.

Hlavní hodnotou studie je celkové pojetí duchovního vývoje husitství. Kniha obsahuje kapitoly: Hus a Viklef, Měšťanský humanismus, Lidové kacířství předhusitské, Myšlenkový vývoj selsko - plebejského Tábora, Evropský feudalismus a vznik fenoménu "bürgerlich". Veřejnosti se představuje autor, výrazný silou intelektu, světovým významem svého díla i pevností svého charakteru.

● J. Nosek: Mysl a tělo v analytické filosofii (Úvod do teorií psychofyzického problému), Filosofia - Praha 1997, 204 stran, brož., cena neuvedena.

Autor se zabývá problémem vztahu mysli a těla - psychofyzickým problémem. Značnou pozornost věnuje konfrontaci teorií tohoto problému: teorie identity, supervenientní teorie, eliminativní teorie, funkcionalizmu a dualistického interakcionalizmu s naší každodenní zkušeností.

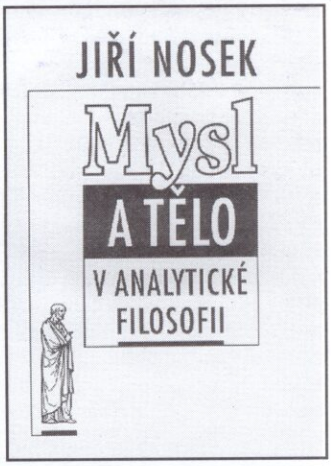

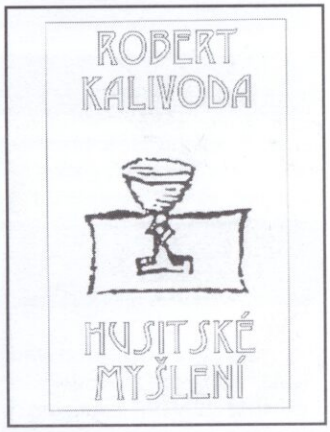

Dary nakladatelů Knihovně AV ČR

● Zvláštní svět speciální školy - Sborník prací několika autorů, ilustrace žáků Speciální školy ve Slezské, vydal Institut sociologických studií FSV UK v Praze 1997 s podporou Open Society Found, brož., cena neuvedena.

Problematikou drog, ale nejen jí, se během ročního výzkumu zabývala skupina pedagogů, která si jako startovní téma své práce uložila myšlenku: Zkušenost žáků zvláštních škol s drogou, včetně znalosti, názorů a postoje k drogám. Osm kapitol zasvěceného a zajímavého čtení nejen o drogách na Speciální škole ve Slezské ulici v Praze.

● Malá encyklopedie Evropské unie, Ústav mezinárodních vztahů Praha 1997, překlad z němčiny, 256 stran, váz.lamino, grafy v textu, cena neuvedena.

Encyklopedie, vydávaná podporou PHARE, má zainteresovanému čtenáři poskytnout sborníkovou formou obsáhlý souhrn informací o Evropské unii, jejím vývoji, institucích a fungování v okamžiku, kdy v ČR probíhají přípravy na konkrétní jednání o vstupu do EU. Německý originál je již třetím vydáním a čtenář tedy dostává do ruky osvědčenou příručku.

● Toxikologie - Olovo a zdraví, Světová zdravotnická organizace, Regionální úřad pro Evropu 1995, brožura na kříd. papíře, 20 stran, ilustrace a grafy, cena neuvedena.

Dokument určený místním orgánům správy, životního prostředí a zdraví. Shrnuje výsledky studií z celého světa, dokumentuje nebezpečnou situaci v kapitolách Zdroje olova, Krev dětí v Evropě, Ekonomické důsledky atd. Upozorňuje na nebezpečnost olova v životním prostředí zvláště pro děti. Je doplněna zprávou Expozice dětí olovu v ČR.

TiO KAV ČR

Vydává Tiskové oddělení KAV ČR, 117 20 Praha 1, Národní 3. Vedoucí TiO: Jana Křížová, tel. 24 24 05 14, e-mail: krizova@kav.cas.cz

Šéfredaktor Akademického bulletinu: S. Pantůček. Výkonná redaktorka: S. Daníčková. Tel.: 24 22 03 84 linka 247, fax: 24 24 05 59, e-mail: pantucek@kav.cas.cz

Příspěvky přijímáme pouze na disketách 3,5, nejlépe ve formátu Word, nebo e-mailem. Nevyžádané příspěvky nevracíme. Číslo 3/98 vychází 19.března1998. ISSN 1210-9525.

Sazba: ERKOtyp s.r.o., Hájkova 13, Praha 3, tel. 697 50 89. Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s.p., Odštěpný závod Praha, čj. nov6237/97 ze dne 22.5.1997.